

№ 34.

Warszawa, dn. 22 sierpnia 1931 r.

Ogóln. zbioru № 489.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych: Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: Warszawa, Krak. Przedmieście 5 m. 7, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy — Warszawa“.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

Członkowie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych otrzymują „PRZEMYSŁ METALOWY“ bezpłatnie.

TREŚĆ NUMERU: *Ś. p. Ludwik Rossmann. — W sprawie egzekucji należności podatkowych od płatników, którzy posiadają należności od Skarbu Państwa. — Stan przemysłu metalowego w lipcu 1931 roku. — Świadczenia socjalne w cyfrach. — Najważniejsze obowiązki zarządów spółek akcyjnych. — Oszczędność we wszystkim! — Wiadomości z zagranicy. — Ceny. — Patenty.*

Ś. p. Ludwik Rossmann.

W dniu 8 sierpnia r. b. po krótkich cierpieniach zmarł w Warszawie ś. p. Ludwik Rossmann, w wieku lat 80. Zmarły, po ukończeniu gimnazjum IV w Warszawie, poświęcił się studjom techniki maszynowej w Niemczech, początkowo na politechnice w Dreźnie, później zaś w Gewerbe-Akademie w Berlinie, poprzednicze politechniki Charlottenburskiej. W tej ostatniej studjował pod kierownictwem takich pionierów budowy maszyn, jak Reuleaux, i ukończył ją chlubnie. Pracę swą praktyczną rozpoczął jako konstruktor i rozwinął w dalszym ciągu, poświęcając się specjalnie technice ciepła — kotłom i maszynom parowym — oraz rozwijającemu się wówczas cukrownictwu. Dziedziny te opanował zarówno teoretycznie, dowodem czego jest piękny tom o wyparkach, w zbiorowym dziele, traktującym o cukrownictwie, jak i praktycznie. Na tle cukrownictwa zbliżył się w charakterze inżyniera doradcy z wybitnymi polskimi placówkami przemysłu maszynowego końca ubiegłego stulecia, jak Scholtze i Repphan, Borman i Szwede, Orthwein i Karasiński, Fitzner i Gamper, działalność których nie ograniczała się do granic b. Kongresówki, lecz wyraziła się w stworzeniu pierwszorzędných cukrowni na Podolu i Ukrainie. Wspólnie z ś. p. inż. Emilem Schönfeldem i ś. p. inż. Kazimierzem Mateckim ś. p. L. Rossmann założył w r. 1896

Specjalną fabrykę armatur, która, po przystąpieniu do spółki ś. p. Karola Strasburgera i rozpoczęciu, przy udziale inż. Gustawa Potworowskiego, budowy silników ropowych dwusuwowych, przekształcona została na Tow. Udz. Specjalnej fabryki armatur i motorów „Ursus“, dziś wielkiej fabryki budującej silniki spalinowe, samochody i armatury. Z fabryką tą Zmarły, w charakterze prezesa, a ostatnio członka Rady Nadzorczej, był związany do końca swego życia.

Pracując w dziedzinie techniki parowej, ś. p. Ludwik Rossmann, jako znawca kotłów i maszyn parowych, był członkiem komitetu kanalizacyjno-wodociągowego m. Warszawy, z ramienia którego przyjmował kotły i pompy parowe. Pierwsze z tych pomp pochodziły z historycznej fabryki James Watt'a w Soho, drugie z „Sächsische Maschinenfabrik vorm. Hartmann“ w Chemnitz, trzecie zaś zostały wykonane, za inicjatywą Zmarłego, przez fabrykę warszawską „Orthwein, Karasiński“, dając chlubne świadectwo wytwórczości maszynowej polskiej. W związku z dokonywanymi przez siebie ekspertyzami, ś. p. Ludwik Rossmann zainicjował w r. 1901 Wydział Kotłów i Motorów przy Stowarzyszeniu Techników w Warszawie, którego prezesem był przez szereg lat, pobudzając przemysł kotłowy i silnikowy polski do kroczenia po drodze prawdziwego postępu. Wynikami prac wydziału dzielił się Zmarły z ogółem za pomocą odczytów, wygłaszanych w Stowarzyszeniu Techników w Warszawie, i artykułów, pomieszczanych w „Przeglądzie Technicznym“.

Cukrownictwo polskie wysoko ceniło zasługi ś. p. Ludwika Rossmanna, który początkowo budował aparaty cukrownicze, później był dyrektorem cukrowni „Józefów“, następnie projektował całe cukrownie, z których np. cukrownia „Lublin“ była chlubnym świadectwem Jego wiedzy, wreszcie powoływany był do porad w zawilszych zagadnieniach, związanych z modernizacją i przebudową cukrowni istniejących. To też u schyłku życia wielkie Jego zasługi ocenione były przez wybór na prezesa honorowego Instytutu Przemysłu Cukrowniczego w Polsce i przez hołd, złożony przez Radę naczelną Polskiego Przemysłu Cukrowniczego

i Związek Zawodowy Cukrowni b. Królestwa Polskiego, Wołyń, Małopolski i Śląska przez usta inż. Stanisława Śliwińskiego na pogrzebie, który się odbył przy bardzo licznej liczbie przedstawicieli cukrownictwa i przemysłu maszynowego w dn. 12 sierpnia na Powązkach. W imieniu zakładów mechanicznych, z którymi ś. p. Ludwik Rossmann był związany, przemawiali nad mogiłą inż. Piotr Drzewiecki i inż. Kazimierz Meyer, podnosząc wysokie indywidualne cechy umysłu i charakteru oraz zasługi Zmarłego.

Ś. p. Ludwik Rossmann w ciągu swego życia, dzięki wybitnym zdolnościom i wielkiej pracy, utrwalił swe imię na karcie honorowej przemysłu metalowego polskiego, który, żegnając się z Nim nazawsze, składa Mu za pełną inicjatywę, wytrwałą i owocną pracę hołd głęboki.

S. J. Okolski.

W SPRAWIE EGZEKUCJI NALEŻNOŚCI PODATKOWYCH OD PŁATNIKÓW, KTÓRZY POSIADAJĄ NALEŻNOŚCI OD SKARBU PAŃSTWA.

W № 22 „Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu“ z dnia 10 sierpnia 1931 r. ogłoszony został okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 18 lipca 1931 roku treści następującej:

Celem ułatwienia spłaty zaległości podatkowych tym płatnikom, którzy posiadają należności od Skarbu Państwa za wykonane roboty i dostawy dla instytucji państwowych, Ministerstwo Skarbu ustanawia następujący tryb postępowania:

Dla uzyskania decyzji, wstrzymującej egzekucję z tytułu zaległości skarbowych, zainteresowani płatnicy winni zwrócić się do właściwej kasy skarbowej o wydanie wyciągów z właściwych kont ksiąg bierczych tych podatków, względnie innych należności skarbowych, z którymi płatnik zalega.

Kasa skarbową, wydając wyciąg z konta, winna zaznaczyć w uwadze wyciągu wysokość kar i odsetek za zwłokę (1½%, 1%, ½%), daty, od których bieżą kary względnie odsetki zwłoki od każdej przypisanej w księdze bierczej zaległości, sumę należnego 10%-owego dodatku i ewentualnie sumę narosłych już kosztów egzekucyjnych.

Otrzymane z kasy skarbowej wyciągi z kont ksiąg bierczych płatnik składa przy podaniu tej władzy państwowej, dla której wykonał dostawę, prosząc o wydanie zaświadczenia o wysokości należnej mu za dostawę kwoty oraz o przelanie przez tę władzę z jego należności odpowiedniej kwoty na pokrycie zobowiązań względem Skarbu Państwa, uwidoczniionych w złożonych przez niego wyciągach.

Władza państwowa, dla której wykonana została dostawa, wystawia płatnikowi zaświadczenie, w którym winny być wymienione:

- rodzaj, wysokość i data powstania należności,
- dział, paragraf i pozycja budżetu, z którego należność ma być asygnowana,
- oświadczenie władzy asygnującej, że suma zaległości w określonej w zaświadczeniu kwocie zostanie przelana przez tę władzę na uregulowanie wspomnianych zaległości skarbowych natychmiast po otrzymaniu kredytu.

Urząd skarbowy, z chwilą otrzymania zaświadczenia, zawierającego wszystkie wymienione wyżej dane, obowiązany jest wstrzymać całkowicie względnie ograniczyć odpowiednio kroki egzekucyjne, zależnie od sumy, która ma być przelana przez władzę asygnującą na pokrycie zaległości skarbowej.

Całkowite zwolnienie z pod zajęcia zasekwestrowanych ruchomości następuje z chwilą przelania przez władzę asygnującą należności za dostawę, o ile przelana kwota wystarcza na pokrycie zaległości skarbowej. W przeciwnym razie urząd skarbowy winien zwolnić z pod sekwestru tylko część zajętych ruchomości, zależnie od stopnia zabezpieczenia pretensji Skarbu.

W końcu Ministerstwo Skarbu przypomina, że kary za zwłokę od zaległości skarbowej, stosownie do okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 24 grudnia 1925 r. L. DPO. 8085/1 i z dnia 6 marca 1926 r. L. DPO. 1332/1, w wypadku przedłożenia przez dostawcę zaświadczenia o posiadaniu należności od Skarbu Państwa, oblicza się do dnia powstania prawa płatnika do otrzymania należności za dostawę, o ile data tego prawa została uwidoczniiona w wydanym przez instytucję zaświadczeniu; w przeciwnym zaś razie kary za zwłokę oblicza się do dnia wystawienia wspomnianego zaświadczenia.

STAN PRZEMYSŁU METALOWEGO W LIPCIE 1931 ROKU.

Instytut Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen charakteryzuje w następujący sposób stan przemysłu metalowego w lipcu 1931 roku.

W przemyśle metalowym zatrudnienie wykazało znowu lekki wzrost (wskaźnik oczyszczony z wahań sezonowych w czerwcu 84,8, w maju 83,0).

Zbyt wyrobów metalowych, związanych z ruchem budowlanym — odlewów kuchennych, sanitaryj, rur i kształtek zlewowych, blachy cynkowej — uległ w czerwcu ponadsezonowemu wzrostowi, kompensując z nadmiarem spadek, który miał miejsce w kwietniu. Wśród przedmiotów trwałej konsumpcji domowej wykazał znaczny ponadsezonowy wzrost zbyt naczyń żeliwnych (w stosunku do r. ub. poziom w ostatnich miesiącach o 30% niższy), podczas gdy w zbycie naczyń emalowanych zaznaczył się spadek (poziom w ostatnich miesiącach nie o wiele niższy niż w r. ub).

Przemysł maszynowy nie wykazywał nadal tendencji do rozszerzania wytwórczości w żadnym z działów, utrzymując zatrudnienie na poziomie blisko o 40% niższym niż przed rokiem.

ŚWIADCZENIA SOCJALNE W CYFRACH.

Kwestja wysokich obciążeń socjalnych omawiana jest stale na łamach prasy codziennej i zawodowej. Jedną z najbardziej szczegółowo opracowanych publikacji tego rodzaju, którą jest studjum porównawcze „Obciążenie produkcji na rzecz ubezpieczeń społecznych w Polsce i zagranicą“ wydane nakładem Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w r. 1926, przedstawia w konkluzji wysokość ciężarów ubezpieczeń społecznych w następujący sposób:

	Składka w % 1/100 zarobku	
	ogółem	Udział pracodawcy pracownika
a) b. dzielnica pruska.	15,1	9,8 5,3
b) Górny Śląsk	14,0	7,5 6,5
c) b. dzielnica ros. i austrij.	11,5	8,0 3,5

Już z tego zestawienia, jeżeliby nawet przyjąć je bez zastrzeżeń, widać że *stosunkowo* najdroższe ubezpieczenia, oparte wyłącznie poza ubezpieczeniem wypadkowym na podstawie polskich przepisów, posiadają b. zabory rosyjski i austriacki (cyfry dotyczące b. zaboru pruskiego i G. Śląska obejmują również ubezpieczenie inwalidzkie robotników) i że w tych dzielnicach obciążenie pracodawcy (8%, podczas gdy pracownik opłaca 3,5% na rzecz ubezpieczenia jest *stosunkowo* wyższe niż w województwach zachodnich).

Przy rozpatrywaniu wysokości obciążeń socjalnych należy, poza obciążeniami z tytułu ubezpieczeń, również brać pod uwagę obciążenia z tytułu urlopów (które nieobowiązują ustawowo na Górnym Śląsku), co znacznie podniesie ogólną sumę obciążenia.

W sprawozdaniu Centralnego Związku Pracodawców Ziemi Północno-Zachodnich znajdujemy ciekawe zestawienie, ujmujące w sposób bardzo prosty opartą na cyfrach rzeczywistych wysokość obciążeń socjalnych łącznie z urlopami, poszczególnych kate-

goryj pracowników fizycznych i umysłowych i wykazujące w niektórych przypadkach obciążenie, sięgające znacznie powyżej 25% wypłaconego wynagrodzenia.

Jedno z najbardziej ciekawych zestawień, dotyczące obciążenia w województwie poznańskim poborów pracownika umysłowego pobierającego 320 zł miesięcznie t. j. 3.840 złotych rocznie, cytujemy poniżej.

I. Składki ubezpieczeniowe w stosunku do zarobku rocznego 3840 zł

Rodzaj ubezpieczenia	Razem		z tego przypada na:			
	w zł	w %/0	pracodawcę		pracownika	
			w zł	w %/0	w zł	w %/0
1. Kasa Chorych	350,48	9,1	210,08	5,5	140,40	3,6
2. Ubezp. emerytalne	288,00	7,5	172,80	4,5	115,20	3,0
3. „ na wypadek braku pracy	72,00	1,9	43,20	1,1	28,80	0,8
Ogółem ubezpieczenia	710,48	18,5	426,08	11,1	284,40	7,4

II. Koszty urlopu

Urlop rocznie 1 miesiąc	320,00	8,3	320,00	8,3	—	—
Ogółem ciężary socjaln.	1 030,48	26,8	746,08	19,4	284,40	7,4

W zestawieniu tem zostało pominięte ubezpieczenie wypadkowe, które w b. zaborach rosyjskim i austriackim jest obowiązkowe poza personelem technicznym również w stosunku do pracowników umysłowych innych kategorii, np. biurowych, i wynosi, jeżeli weźmiemy pod uwagę przemysł metalowy (średnia kategoria VII niebezpieczeństwa), — 1,55 % zarobków. Łącznie z tem ubezpieczeniem ciężary socjalne wzrosłyby w tym przypadku w b. zaborze rosyjskim powyżej 28%, w czem 20,95% przypadnie na pracodawcę.

Nieco niższe stosunkowo będzie oczywiście obciążenie

zarobków robotniczych ze względu na tańsze ubezpieczenie emerytalne i krótszy urlop, jednakże i tak wykazuje ono dużą wysokość, a w niektórych przypadkach np. przekracza 20% zarobków, jak to wykazuje chociażby następujące zestawienie, oparte na płacy taryfowej (0,56 zł za godzinę) robotnicy ponad lat 20 w przemyśle metalowym województwa poznańskiego.

Zarobek godzinny	0,56 zł
„ tygodniowy (0,56 × 46)	25,76 „
„ roczny (25,76 × 52)	1 339,52 „

I. Składki ubezpieczeniowe w stosunku do zarobku tygodniowego zł 25,76

Rodzaj ubezpieczenia	Razem		z tego przypada na:			
	w zł	w %/0	pracodawcę		pracownika	
			w zł	w %/0	w zł	w %/0
1. Kasa Chorych	2,20	8,5	1,52	5,1	0,88	3,4
2. Znaczki inwalidzkie	0,90	3,5	0,45	1,7	1,45	1,8
3. Fundusz Bezrobocia	0,46	1,8 ¹⁾	0,33	1,4	0,13	0,4
4. Ubezpieczenie wypadkowe	0,39	1,5	0,39	1,5	—	—
Ogółem ubezpieczenia	3,95	15,3	2,49	9,7	1,46	5,6

¹⁾ Obecnie 2%.

II. Koszty urlopu

Tygodniowa wartość pieniądza na urlopu:

a) przy 8 dniach urlopu	0,67	2,6	0,67	2,6	—	—
b) „ 15 „ „	1,25	4,8	1,25	4,8	—	—
Ogółem ciężary socjalne:						
minimum	4,62	17,9	3,16	12,3	1,46	5,6
maximum	5,20	20,1	3,74	14,5	1,46	5,6

Jak widać z powyższej tabeli, rezultaty obliczeń Centralnego Związku Pracodawców (15,5% po uwzględnieniu poprawki z tytułu zwiększonej składki na rzecz Funduszu Bezrobocia) odbiegają nieco od teoretycznych obliczeń Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej (15,1%). Postaramy się teraz, używając tej samej metody jaką przyjął Związek Pracodawców Ziemi Północno Zachodnich, dokonać obliczenia ciężarów socjal-

nych, przypadających w przemyśle metalowym na płace taryfowe niektórych kategorii robotników w Kongresówce. Rezultaty tych obliczeń będą nieco różne, ze względu na nieobowiązujące w naszej dzielnicy ubezpieczenie emerytalne robotników, jednakże w wyższych klasach zarobkowych, ze względu na stałą stawkę przy ubezpieczeniu inwalidzkim w b. zab. pruskim (0,90 gr. tygodniowo), różnice będą stosunkowo nieznaczne.

Jako podstawę obliczeń przyjmujemy najniższą taryfową płacę godzinową rzemieślnika wykwalifikowanego w przemyśle metalowym w Warszawie w wysokości 1,05 zł.

Płaca za godzinę pracy. . .	zł	1,05
" " dzień pracy (8 godz.) . . .	"	8,40
" tygodniowa (46 godz.) . . .	"	48,30
" roczna (52 tygod.) . . .	"	2 511,60

I. Składki ubezpieczeniowe w stosunku do zarobku tygodniowego zł 48,30

Rodzaj ubezpieczenia	Razem		z tego przypada na:			
	w zł	w %/0	pracodawcę		robotnika	
	w zł	w %/0	w zł	w %/0	w zł	w %/0
1. Kasa Chorych	3,87	8	2,32	4,8	1,55	3,20
2. Fundusz Bezrobocia	0,07	2	0,73	1,5	0,24	0,5
3. Ubezpieczenie od wypadków (przecięt. VII kateg.)	0,73	1,55	0,73	1,55	—	—
Razem ubezpieczenia	5,57	11,55	3,78	7,85	1,79	3,70

II. Koszty urlopu

Tygodniowa wartość pieniężna urlopu:						
a) przy 8 dniach urlopu.	1,29	2,6	1,29	2,6	—	—
b) " 15 " " "	2,42	4,8	2,42	4,8	—	—
Ogółem ciężary socjalne minimum	6,86	14,15	5,07	10,45	1,79	3,70
maximum	8,00	16,35	6,20	12,65	1,79	3,70

Dla porównania przytoczymy jeszcze jedno zestawienie ze sprawozdania Centralnego Związku Pracodawców Ziem Północno-Zachodnich, przyjmujące za zarobek rzemieślnika w przemyśle metalowym w m. Poz-

naniu w 6 lat po wyuczeniu według płac taryfowych.

Zarobek godzinny.	zł	1,17
" tygodniowy (46 g.)	"	53,82
" roczny (52 tygod.)	"	2 798,74

I. Składki ubezpieczeniowe przypadające na zarobek tygodniowy zł 53,82

Rodzaj ubezpieczenia	Razem		z tego przypada na:			
	w zł	w %/0	pracodawcę		robotnika	
	w zł	w %/0	w zł	w %/0	w zł	w %/0
1. Kasa Chorych	4,16	7,7	2,50	4,6	1,66	3,1
2. Znaczkki inwalidzkie	0,90	1,6	0,45	0,8	0,45	0,8
3. Fundusz Bezrobocia	0,97	1,8 ¹⁾	0,73	1,3	0,24	0,5
4. Ubezpieczenie wypadkowe (średnio).	0,81	1,5	0,81	1,5	—	—
Ogółem ubezpieczenia	6,48	12,6	4,49	8,2	2,35	4,4

¹⁾ Obecnie 2%.

II. Koszty urlopu

a) przy 8 dniach urlopu.	1,40	2,6	1,40	2,6	—	—
b) " 15 " " "	2,61	4,8	2,61	4,8	—	—
Ogółem ciężary socjalne minimum	8,24	15,2	5,89	10,8	2,35	4,4
maximum	9,45	17,4	7,10	13,0	2,35	4,4

Na podstawie poczynionych wyżej zestawień stwierdzić należy, że obciążenia socjalne łącznie z urlopami wahają się w granicach od 14,5% (robotnik) do 26,8% i wyżej (pracownik umysłowy) zarobków, jak to wykazuje tabelka, zamieszczona na str. 281.

Wiele się pisze u nas, zwłaszcza w ostatnich czasach, o konieczności wzmocnienia zdolności konsumpcyjnej jak najszerzych mas, jako o najważniejszym lekarstwie na zastój gospodarczy. Należałoby sobie już chociażby w związku z tem postawić pytanie, czy stałe unieruchomienie tak dużego odsetku zarobków, jaki przypada np. na ubezpieczenia socjal-

ne, nie zmniejsza w znacznej mierze zdolności konsumpcyjnej tych mas, nie mówiąc już o tem, że znacznie podnosi koszty robocizny o część, która wcale nie dostaje się do rąk pracobiorcy. Nie ulega wątpliwości, że zachodzi konieczność poddania gruntownej rewizji naszego całego systemu ubezpieczeń i wprowadzenia metod oszczędnościowych przede wszystkim do konstrukcji naszych ubezpieczeń, których koszt, ze względu na wysokość i zakres świadczeń, powoduje nadmierne obciążenie bieżących zarobków ubezpieczonych i stanowi dotkliwy ciężar dla zakładów pracy.

Kategoria pracownika	wyna- godze- nie	Obciążenia socjalne w %/0 zarobku			Obciążenia	
		Ogółem	w tem z tytułu Ubez- piecz.	Urlo- pów	praco- dawcy	praco- biorcy
Pracownik umysłowy						
a) w Kongresówce	zł 320 mies.	28,35	20,05	8,3	20,95	7,4
b) w Poznańskim ¹⁾	" " "	26,8	18,5	8,3	19,4	7,4
Pracownicy fizyczni w przemyśle metalowym:						
a) w Kongresówce						
Rzemieślnik wykwalifikow.						
minimum	" 1,05 za godz.	14,15	11,55	2,6	10,45	3,7
maximum	" " "	16,35	11,55	4,8	12,65	3,7
b) w wojew. Poznańskim ²⁾						
a) Rzemieślnik w 6 lat po wyu- czeniu minimum	" 1,17 za godz.	15,4	12,8	2,6	10,9	4,5
maximum	" " "	17,6	12,8	4,8	13,1	4,5
b) Robotnica powyżej 20 lat						
minimum	" 0,56 "	18,1	15,5	2,6	12,4	5,7
maximum	" " "	20,30	15,5	4,8	14,6	5,7

Cyfry te mówią same za siebie.

¹⁾ bez ubezpieczenia od wypadków.

²⁾ po uwzględnieniu poprawki z tytułu podwyższenia składki na Fundusz Bezrobocia z 1,8 na 2%.

Obecnie jesteśmy świadkami takiego zjawiska, że pracodawcy i ubezpieczeni wobec ciężkiej ogólnej sytuacji gospodarczej muszą w całej rozciągłości ponosić jej konsekwencje, podczas gdy instytucje ubezpieczeń społecznych w dalszym ciągu gromadzą przepisaną ustawą rezerwy i kapitały na pokrycie bieżących i przyszłych kosztownych świadczeń i ściągają bieżące i zaległe składki, sięgające często bardzo poważnych sum i niszcząc w ten sposób niejednokrotnie znajdujące się w trudnych warunkach finansowych jednostki gospodarcze, które stanowią podstawę egzystencji mas pracujących.

Reforma naszego kosztownego systemu ubezpieczeń wydaje się najzupełniej dojrzałą. W pierwszym

rzędzie winna ona objąć te ubezpieczenia, które są najbardziej drogie (Kasy Chorych i ubezpieczenia pracowników umysłowych), przyczem dla osiągnięcia możliwości obniżenia składek należy niezwłocznie poddać rewizji zasady ryzyka ubezpieczeń i dążyć do ograniczenia świadczeń, które powodują tak wysokie obciążenie zarobków.

Niezależnie od ubezpieczeń należy również poddać rewizji przepisy dotyczące urlopów, które ze względu na długość okresu urlopowego i system obliczania wynagrodzenia za czas urlopu, wprowadzony przez rozporządzenie wykonawcze,—stanowią dotkliwy ciężar dla zakładów pracy.

Z. K.

NAJWAŻNIEJSZE OBOWIĄZKI ZARZĄDÓW SPÓŁEK AKCYJNYCH.

Pragnąc ułatwić członkom związków branżowych, zrzeszonych w Centralnym Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów zapoznanie się z nowym prawem o spółkach akcyjnych, Zarząd Centralnego Związku polecił swemu wydziałowi prawnemu opracowanie wskazówek praktycznych stosowania nowego prawa na użytek zarządów spółek akcyjnych i pracę tę, pod powyższym tytułem, rozesłał swoim członkom.

Uważając inicjatywę Centralnego Związku P. P. G. H. i F. za nader pożyteczną, drukujemy poniżej, otrzymawszy na to zgodę Związku, wyżej wymienioną pracę w całości. Uwzględniony w niej został okres normalnej działalności spółki akcyjnej, a zatem nie zajmowano się w tej pracy procesem tworzenia spółki oraz obowiązkami likwidatorów w okresie likwidacji spółki.

Nadmieniamy, że prawo o spółkach akcyjnych zawarte jest w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 roku („Dziennik Ustaw Rz. P.” № 39 poz. 383) oraz w noweli do tego prawa, zawartej w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 3 grudnia 1930 roku („Dz. Ust.” № 86 poz. 664).

Artykuły, powołane w niżej drukowanej pracy bez bliższego określenia są artykułami prawa o spółkach akcyjnych.

Do działu II: Akcje.

1. Obowiązek zamiany akcji.

Jeżeli statut lub prawo o spółkach akcyjnych nie postanawia inaczej, zarząd winien na żądanie akcjonariusza zamienić akcję imienną na akcję na okaziciela lub odwrotnie (art. 28).

Zamiana akcji imiennych na akcje na okaziciela jest w szczególności zakazana przez prawo o spółkach akcyjnych w następujących wypadkach: a) jeżeli akcje wydane zostały wzamian za wkłady niepieniężne; wów-

czas akcje powinny pozostać imiennymi aż do chwili zatwierdzenia przez walne zgromadzenie spółki sprawozdania i rachunków za drugi rok obrotowy (art. 29), b) jeżeli akcje nie są całkowicie opłacone (art. 31), c) jeżeli akcje są uprzywilejowane co do głosu (art. 39).

2. *Zatrzymanie akcji za wkłady niepieniężne.*

Akcje wydane za wkłady niepieniężne winien zarząd zatrzymać w spółce do chwili zatwierdzenia przez walne zgromadzenie spółki sprawozdania rachunków za drugi rok obrotowy. W ciągu tego okresu akcje te nie mogą być zbywane ani zastawiane, wobec czego transakcje dokonywane temi akcjami nie mają żadnego skutku prawnego wobec spółki (art. 29).

3. *Zakaz wydawania akcji lub świadectw tymczasowych przed zarejestrowaniem odpowiedniej emisji.*

Przy nowej emisji akcji przed jej zarejestrowaniem zarząd nie ma prawa wydawać ani akcji ani świadectw tymczasowych (art. 31). Przepis ten należy rozumieć w ten sposób, że do chwili zarejestrowania odnośnej emisji zarząd może wydawać jedynie pokwitowania przyjęcia wpłat na poczet nowej emisji.

4. *Uwidacznianie wpłat częściowych.*

Każdorazowa wpłata na poczet nowej emisji winna być uwidoczniona na świadectwach tymczasowych i akcjach imiennych (art. 31). Przepis ten odnosi się oczywiście do wypadku, kiedy wpłata na akcje nowej emisji została rozłożona na raty.

5. *Czynności związane z przeniesieniem akcji imiennych.*

W wypadku przeniesienia akcji imiennych lub świadectw tymczasowych zarząd winien zaznaczyć przeniesienie na akcjach względnie świadectwach tymczasowych oraz jednocześnie dokonać właściwego wpisu w księdze akcyjnej.

Jeżeli statut ogranicza przeniesienie akcji imiennych, natenczas zarząd przed zaznaczeniem przeniesienia i dokonaniem wpisu do księgi akcyjnej winien zbadać, czy zachowane zostały odnośne postanowienia statutu w przedmiocie przeniesienia własności akcji (art. 32).

W razie powstania sporu, kogo uważać należy za akcjonariusza, zarząd winien rozstrzygnąć sprawę formalnie i za właściciela akcji imiennej uznać tę osobę, na której imię zapisana jest akcja do księgi akcyjnej, zaś za właściciela akcji na okaziciela — jej posiadacza (art. 36).

6. *O obowiązku prowadzenia księgi akcyjnej.*

Zarząd winien prowadzić księgę akcji imiennych i świadectw tymczasowych (księgę akcyjną).

Księgę należy oparafować i zaświadczyć przez właściwy sąd rejestrowy.

Do księgi należy wpisać imię i nazwisko oraz adres posiadacza akcji imiennej, lub świadectwa tymczasowego, wysokość dokonanych wpłat, wzmiankę o przeniesieniu akcji lub świadectwa tymczasowego na inną osobę oraz datę wpisu. Akcjonariusz ma prawo przeglądać księgę akcyjną (art. 35).

Do działu III: Walne Zgromadzenie.

1. *Obowiązek zwoływania walnych zgromadzeń.*

Zarząd obowiązany jest zwoływać walne zgromadzenie. Zwyczajne walne zgromadzenie powinno odbyć się corocznie w ciągu czterech miesięcy po upływie roku obrotowego, albo w ciągu pięciu miesięcy, jeżeli statut przedłużył okres czteromiesięczny o jeden miesiąc (art. 50 i art. 1 punkt 1 noweli do prawa o spółkach akcyjnych).

Nadzwyczajne walne zgromadzenie należy zwołać w przypadkach oznaczonych w prawie lub statucie oraz, gdy tego wymaga doniosłość sprawy.

Nadzwyczajne walne zgromadzenie winno być zwołane na żądanie kwalifikowanej mniejszości. Żądanie to winno być zgłoszone piśmiennie ze wskazaniem konkretnych wniosków oraz udowodnieniem posiadania wymaganej ilości akcji przez osoby żądające zwołania zgromadzenia.

Należy mieć na uwadze, że w razie nieuczynienia zadość uprawnionemu żądaniu mniejszości zwołania nadzwyczajnego walnego zgromadzenia sąd rejestrowy może upoważnić akcjonariuszy do samodzielnego zwołania zgromadzenia (art. 55).

Żądanie pomieszczenia poszczególnych spraw na porządku dziennym winno być zgłoszone nie później jak na 14 dni przed terminem walnego zgromadzenia.

2. *Wylączna kompetencja walnego zgromadzenia w sprawach dotyczących rozporządzenia majątkiem spółki.*

Bez uchwały walnego zgromadzenia zarząd niema prawa zbywania lub wydzierżawiania przedsiębiorstwa na okres dłuższy niż jeden rok oraz zbywania nieruchomości fabrycznych spółki (art. 52). Przez nieruchomości fabryczne rozumieć należy te nieruchomości, w których wykonywany jest przemysł.

Zarząd nie ma prawa przed upływem dwóch lat od zarejestrowania spółki zawrzeć umowy o nabycie nieruchomości lub urządzeń, służących do trwałego użytku za cenę przewyższającą $\frac{1}{5}$ część wpłaconego kapitału akcyjnego, o ile nie zostanie upoważniony uchwałą walnego zgromadzenia, powziętą większością $\frac{2}{3}$ oddanych głosów. W tym wypadku zarząd winien złożyć umowę i sprawozdanie, które winno być zbadane przez biegłych rewidentów zgodnie z art. 7 i odpowiadać warunkom art. 6 (art. 53).

3. *Sposób zwołania zgromadzenia.*

Walne zgromadzenie zwołuje się przez dwukrotne ogłoszenia. Pierwsze ogłoszenie powinno być dokonane przynajmniej na dwadzieścia jeden dni, a drugie przynajmniej na 10 dni przed terminem zgromadzenia; w każdym zaś razie po upływie terminu do zgłoszenia dodatkowych spraw do porządku dziennego.

Dnia, w którym następuje zwołanie i w którym ma się odbyć zgromadzenie, nie wlicza się do tych terminów.

Akcjonariusz, który złoży w spółce przynajmniej jedną akcję może żądać zawiadomienia go listem poleconym o terminie i porządku dziennym walnego zgromadzenia tudzież o powziętych uchwałach. Zawiadomienie to będzie wysłane równocześnie z pierwszym ogłoszeniem.

W ogłoszeniach i zawiadomieniach należy oznaczyć dzień, godzinę i miejsce odbycia walnego zgromadzenia oraz szczegółowy porządek dzienny. W przypadku zamierzonej zmiany statutu powołać należy do tychczas obowiązujące artykuły, jakoteż podać treść projektowanych zmian.

Ponadto należy wskazać na możliwość zgłoszenia przez akcjonariuszów dodatkowych spraw na porządek dzienny, które mogą być zamieszczone w ostatnim ogłoszeniu.

Uchwała nie może być powzięta w przedmiotach, niezamieszczonych w porządku dziennym. Wyjątek stanowi wniosek o zwołanie nadzwyczajnego walnego zgromadzenia, żądanie rewizji stanu interesów spółki oraz inne wnioski o charakterze porządkowym (art. 56, 57).

Jako przykład nieprawidłowego określenia porządku dziennego może służyć: wskazanie, że ma być uchwalona nowa emisja akcji uprzywilejowanych bez ścisłego określenia rodzaju przywileju; podwyższenie kapitału akcyjnego bez wskazania o jaką sumę kapitał ma być podwyższony.

4. Obowiązek sporządzenia listy akcjonariuszów.

Zarząd winien sporządzić i podpisać listę akcjonariuszów uprawnionych do uczestnictwa w walnym zgromadzeniu, obejmującą imiona i nazwiska uprawnionych i miejsce zamieszkania, ilość, rodzaj i liczby akcji tudzież ilość głosów.

Listę akcjonariuszów należy wyłożyć w lokalu zarządu na przeciąg trzech dni powszednich przed odbyciem zgromadzenia.

Akcjonariusz może przeglądać listę w lokalu spółki oraz żądać odpisu listy za zwrotem kosztów sporządzenia.

Akcjonariusz ma prawo żądać wydania odpisu wniosków w sprawach, objętych porządkiem dziennym w ciągu 7 dni przed odbyciem walnego zgromadzenia (art. 60).

5. Protokołowanie uchwał walnego zgromadzenia.

Uchwały walnego zgromadzenia winny być protokołowane przez notariusza (art. 73, art. 1 p. 2 noweli do prawa o spółkach akcyjnych).

6. Prawo zarządu do wytoczenia skargi o unieważnienie uchwały.

Zarząd ma prawo zaskarżyć uchwałę walnego zgromadzenia, powziętą wbrew prawu lub statutowi (art. 74).

Jeżeli skargę wnosi zarząd spółki łącznie z radą nadzorczą i komisją rewizyjną, zastępstwo spółki obejmie kurator, wyznaczony przez sąd rejestrowy (art. 75).

7. Ograniczenie prawa głosowania członków zarządu.

Członkowie zarządu nie mogą być pełnomocnikami zastępującymi akcjonariuszów na walnych zgromadzeniach (art. 65).

Członkowie zarządu nie mogą brać udziału w głosowaniach na walnych zgromadzeniach przy podjęciu uchwał dotyczących pociągnięcia ich do odpowiedzialności za sprawowanie zarządu lub przyznania im wynagrodzenia, tudzież umów lub sporów pomiędzy nimi, a spółką (art. 67).

Oczywiście członkowie zarządu nie mogą brać udziału w głosowaniu w przedmiocie udzielenia im absolutorjum ze sprawowania zarządu. A contrario, członkowie zarządu mogą brać udział w głosowaniu nad wnioskiem o zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków.

(C. d. n.).

OSZCZĘDNOŚĆ WE WSZYSTKIEM!

W № 16 „Wiadomości Przemysłu Chemicznego” jest, z powodu sprawozdania Izby Przemysłowo-Handlowej w Wilnie za rok 1930, będącego dużym 338-o stronicowym tomem, wypowiedziana bardzo słuszna myśl. Mianowicie autorowi notatki nasuwa się poważna wątpliwość, czy jest rzeczą celową i społecznie uzasadnioną absorbowanie kilkudziesięciu działaczy poszczególnych Izb i instytucji gospodarczych nad opracowywaniem identycznych tematów, publikowanie ich w szeregu tomów, wreszcie rozsyłanie dzieł o bardzo zbliżonej treści prawie do tych samych czytelników, nota bene, rozporządzających w bardzo małym stopniu czasem, a co za tem idzie nie mogących czytać wszystkich tych prac. Niewątpliwie ze względu na przejrzystość i zwartość materiału, jak i unikanie zbędnego marnotrawstwa byłoby bardziej celowym ogłaszanie jednego kompletnego i wyczerpującego sprawozdania o charakterze ogólnym przez instytucję centralną, np. przez Związek Izb, oczywiście przy współpracy wszystkich Izb. Te ostatnie ponadto mogłyby wydawać uzupełnienia, zależne od szczególnych warunków, w jakich dany okręg izbowy znajduje się. W tych uzupełnieniach nie należałoby znów poruszać zagadnień ściśle zawodowych, któreimi nietylko mogą, lecz powinny się zajmować się organizacje zawodowe, najkompetentniejsze w sprawach fachowych. W ubiegłych kilkunastu latach życie gospodarcze w Polsce tak się zorganizowało, że gdyby tylko każda organizacja pracowała w granicach swej kompetencji, wówczas życie gospodarcze polskie byłoby oświetlone nie gorzej, jak to ma miejsce na Zachodzie, a szczupłe środki, któreimi rozporządzamy, zużyte były by więcej prawidłowo i celowo.

WIADOMOŚCI Z ZAGRANICY.

Położenie na światowym rynku wyrobów emaljowanych. Pogłębiająca się depresja rynkowa odbiła się w sposób dotkliwy na eksporcie wyrobów emaljowanych. Nadmierna podaż towarów sprawiła, że ceny spadły w sposób katastrofalny, kształtując się często poniżej kosztów kalkulacji fabrycznej. Na pogorszenie się sytuacji na rynkach eksportowych wpłynęły również stawki przewozowe, które wskutek spadku cen wyrobów wynoszą obecnie, zwłaszcza na dalszych rynkach, 20—30% ceny sprzedażnej.

Na rynkach Dalekiego Wschodu zaakcentowała się silna konkurencja producentów japońskich, którzy nawet w Afryce południowej lokują poważne partje swego towaru. Jednak narazie niema obawy, aby towar ten zdołał na dłuższy czas utrzymać się na tych rynkach, a to ze względu na stosunkowo niski gatunek wyrobów japońskich.

Na bliższych rynkach eksportowych najsilniej rozwijają swoją działalność eksporterzy czechosłowaccy, którzy szczególnie ostro atakują tereny zbytu emaljni niemieckich, które w roku bieżącym zmniejszyły swój eksport o 40%.

W kołach producentów wyrobów emaljowanych mówi się o konieczności zrekonstruowania Środkowo-

Europejskiego Porozumienia Producentów Wyrobów Emaljowanych. Porozumienie to, powstałe w 1926 r., skupiło w swych ramach producentów Austrii, Czechosłowacji, Niemiec i Polski. Jednak już w końcu 1928 roku zostało rozwiązane.

O ileby jednak sprawa utworzenia nowego kartelu miała być realną, to obok członków Porozumienia z 1926—28 r. nowy kartel musiałby objąć również producentów wyrobów emaljowanych Francji, Belgii, Holandji oraz ewentualnie nawet Anglii. Bo pamiętać trzeba, że jedną z głównych przyczyn upadku Porozumienia była wzmożona akcja autzajderów francuskich i belgijskich.

Zamówienia sowieckie na maszyny. W okresie od 1 do 29 lipca rząd sowiecki zakupił zagranicą maszyn za sumę 1 069 984 funtów szterlingów.

Spadek niemieckiego eksportu parowozów. W ostatnich czasach dał się zauważyć poważny spadek eksportu parowozów z Niemiec. Eksport ten wykazywał w okresie pierwszych pięciu miesięcy r. b. w porównaniu z tym samym okresem roku ubiegłego spadek wartości 72,5%. Podczas gdy w pierwszych pięciu miesiącach roku ubiegłego wywieziono z Niemiec parowozów za 33,23 milionów marek, to w tym samym okresie r. b. wartość eksportu parowozów wyniosła 8,86 milj. marek.

Poniższe zestawienie ilustruje stan eksportu parowozów w Niemczech w okresie styczeń — maj 1930 i 1931 r.

	1930	1931
Parowozy z tendrami powyżej 10 000 kg	76	24
„ „ „ poniżej 10 000 kg	110	67
„ bez tendrów	215	58
Tendry	212	47

Przyczyną zmniejszenia eksportu parowozów jest powszechny spadek rentowności kolei, będący oczywiście następstwem kryzysu światowego.

Głównymi odbiorcami niemieckich parowozów w roku ubiegłym były Rumunia, Jugosławia, Indie Brytyjskie, Siam, Holandia i kraje Ameryki Południowej.

Z Czechosłowackiego przemysłu maszynowego. Pewna poprawa interesów, jaką zanotować możemy w ostatnich czasach w czechosłowackim przemyśle maszynowym, nie przekracza zwykłego sezonowego ożywienia, stojącego poniżej rezultatów w tych samych tygodniach roku ubiegłego. Naogół na rynku czechosłowackim znać rezerwę kupujących, a obroty nie pozwalają na bardziej optymistyczne przewidywania.

W ostatnich dniach rozeszła się wiadomość, że austriacki dom Rotszyldów, na skutek strat poniesionych w Oesterreichische Kreditanstalt postanowił sprzedać swój portfel akcji Zakładów Witkowickich. W sprawie tej rozpoczął już pertraktacje z grupą kapitalistów angielskich.

Rentowność spółek akcyjnych w Belgji. Jak wykazuje statystyka Belgijskiego Banku Narodowego czysty zysk belgijskich spółek akcyjnych wyniósł w pierwszych pięciu miesiącach r. b. 2 631 milionów franków, czyli 106 milionów franków mniej, aniżeli w tym samym okresie roku ubiegłego.

Z osiągniętego zysku otrzymali akcjonariusze 2 097 milionów franków, czyli o 162 milionów mniej, aniżeli w toku ubiegłym.

Plan rozbudowy przemysłu w Chinach. Chińskie Ministerstwo Przemysłu w Nankinie opracowało w porozumieniu z ekspertami poszczególnych rządów chińskich projekt rozbudowy przemysłu chińskiego. Projekt ten obejmuje plan dziesięcioletni i przewiduje między innymi:

Rozbudowę hutnictwa i odlewnictwa za cenę 905 milionów dolarów;

stworzenie przemysłu parowozowego i wagonowego;

organizację sieci hydroelektrycznej; rozbudowę kopalni i przemysłu ołowianego, cynkowego, cynowego, miedzianego i aluminowego za cenę 226 milionów dolarów;

budowę portów handlowych, kanałów i kolei; stworzenie przemysłu okrętowego i rozbudowę floty aż do osiągnięcia tonnażu 8 milionów tonn.

Aczkolwiek najprawdopodobniej ta „dziesięcioletka“ chińska nie zostanie w pełni zrealizowana, to jednak niewątpliwie przyczyni się z czasem do jeszcze większego ściśnięcia zasięgu możliwości ekspansyjnych przemysłu europejskiego.

RYNEK TOWAROWY NA SUROWCE I ARTYKUŁY TECHNICZNE DLA PRZEMYSŁU METALOWEGO.

Ceny hurtowe na surowce i artykuły techniczne dla przemysłu metalowego (pg. danych S. A. „Zjednoczeni Polscy Przemysłowcy Metalowi“), podane w № 33 „Przemysłu Metalowego“ z 15-go VIII. 1931 pozostają bez zmiany w d. 22 sierpnia 1931 r.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 22. VIII. 1931 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminijs	—	Miedź standard	1384
Antymon	—	Ołów miękki	495
Cyna standard	4867	Nikiel	—
Cynk hutniczy	487	Rtęć	—
Miedź elektrolityczna	1517	Srebro za 1 kg	75

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

- 12885. *Rheinische Metallwaren und Maschinenfabrik.* Samoczynna broń palna.
- 12791. *Bohdan Pantoflicek.* Zapalnik uderzeniowy. Dodatkowy do patentu № 8508.
- 12810. *Akciowa Spolecnost drive Skodovy Zavody v Plzni i Bohdan Pantoflicek.* Zapalnik uderzeniowy do bomb lotniczych i innych pocisków.
- 12816. *Akciowa Spolecnost drive Skodovy Zavody v Plzni i Bohdan Pantoflicek.* Bezpiecznik zapalnika.
- 12869. *Akciowa Spolecnost drive Skodovy Zavody v Plzni.* Urządzenie do przenoszenia wybuchu.
- 12825. *I. G. Farbenindustrie Aktiengesellschaft.* Sposób powlekania lakierami metalu lub drzewa.
- 12833. *Arnold Schmid i Josef Messner.* Sposób i urządzenie do płókania nitrogliceryny i podobnych estrów.
- 12834. *Arnold Schmid i Josef Messner.* Sposób ciągłego nitrowania gliceryny i urządzenie do wykonywania tego sposobu.
- 12848. *Dyrekcja Polskiego Monopoli Tytoniowego.* Urządzenie do odnikotynowania tytoniu i wyrobów z niego.
- 12828. *Otto Lellep.* Sposób i urządzenie do wypalania cementu.
- 12794. *Lars Anfinset.* Urządzenie do gatunkowania drzewa bułdowego.
- 12862. *Hermann Schwarz.* Silnik wodny.